

Emberábrázolás
ÉGERHÁZI IMRE
művészetében

A katalógus „Emberábrázolások ÉGERHÁZI IMRE művészetében” címmel rendezett kiállítás alkalmából került kiadásra.

A KIÁLLÍTÁS MEGRENDEZÉSÉT LEHETŐVÉ TETTÉK:

Budapest XII. kerület Hegyvidék Önkormányzata
Barabás Villa Rendezvény Központ
Gramy–H Reklámügynökség Kft.
Déri Múzeum, Debrecen
Hajdúhadház Város Önkormányzata
Bocskai Múzeum, Hajdúszoboszló
Civis Hotels Rt., Debrecen
ifj. Égerházi Imre, Égerházi Péter
Égerházi Attila

Köszönet folyamatos segítségéért és támogatásáért Révfalvi Ivánnak, Máthé Andrásnak, Klinszky Gábornak, Béres Lászlónak, Gonda Attilának, Sárkány Gábornak és Gyulay Lászlónak.

A kiállítás a Barabás Villában – 1122 Budapest, Városmajor utca 44. –, 2007. január 17. 18.00 órakor nyílik. A megnyitó programjában Hábetler Helga, a Barabás Villa igazgatója köszönti a vendégeket, majd Égerházi Imre festőművész munkásságát Feledy Balázs művészettörténész méltatja. Ezután a DJABE zenekar koncertje hallható a színházteremben, melyet állófogadás és baráti beszélgetés zár.

Kiadó: © 2006 GRAMY-H Kft.
Felelős kiadó: Égerházi Attila
Reprodukciók: Klinszky Gábor, Lukács Tihamér,
Boldizsár Zoltán, Máthé András,
Égerházi Attila
Grafikai tervezés: Balogh Rita
Nyomdai előkészítés: GRAMY grafikai stúdió
Szkennelés, levilágítás: Duotone Repro
Nyomda: PharmaPress Kft.

a mogoróskai műteremben, 1994

A hatvanas évek kísérletező, újjító és a mesterség minden lehetséges útját és részletét kipróbáló időszak különleges darabjait képezik a csempetörmelékből készített mozaikok.

„Nem akar meghökkenteni: csendesen, néha szűkszavúan vall az egyszerű emberekről, környezetükről, életükről.”

Kürti Katalin
Alföld, 1963. 12. szám

SZÜRETELŐ NŐ – mettlachi, mozaik, 99x68, 60-as évek eleje

Emberábrázolás
ÉGERHÁZI IMRE
művészetében

Ember, táj – emlékezet, időtlenség

Égerházi Imre emberábrázoló munkásságáról

Sok bajunk van az utókorral. Sajnos sok huszadik századi művész, festő életműve gondozásánál tapasztalunk bőszéggel jelentős hiányokat. Értékes hagyatékok gondozatlanok, „ápolatlanok”, hol a tájékozatlanság, hol az információ hiánya, hol a figyelmetlenség (Uram bocsá’: a pénzhiány) okozza, hogy bizony sok feldolgozatlan és nem eléggé adatolt, nyilvántartott életmű lappang a szélesebb és a szakmai nyilvánosság elől. Égerházi Imrének „szerencséje” van, vagy inkább úgy fogalmazhatunk: gondos és szakmai értékekre figyelő leszármazottai – elsősorban is Égerházi Attila –, s persze valamikori környezete, szülővárosa közössége, akik halála után – melynek távlatja sajnos immár fél évtized – az elmúlt években megújuló energiával, kezdeményezőkésszéggel és hozzáértéssel kiállítások sorozatán tárják ismét közönség elé műveit.

2005-től nem csak az egyes fővárosi és vidéki kiállítások keltettek feltűnést, de az ezekhez mindig elkészülő igényes dokumentáció, a katalógusok sora is. Jó felidézni a művész számára is oly fontos sumeni művésztelep dokumentumait. Izgalmas válogatás volt a „80 év, 40 kép”. 2005-ben lett volna Égerházi Imre nyolcvan éves, s ennek kapcsán élete második negyven évéből, minden évből mutatott be egy-egy képet a kiállítás. Ugyancsak

rendkívül izgalmas kuriózum volt a 2006. márciusi budapesti kiállítás, amely 1972 után (mely első önálló fővárosi bemutatója volt a művésznek) szinte ugyanazt a képanyagot tudta közönség elé tárni a válogatás, mint ami 34 évvel (!) azelőtt látható volt a MOM Művelődési Központban. 2006 májusában művészeti és történelmi témájú műveit láthattuk Budapesten, majd még ez év nyarán Debrecenben a hitélettel kapcsolatos munkáit. S immár őszbehajló kiállítás volt a nyíracsídi 2006. augusztus, szeptemberben, ahol – a hely szelleméhez illően – Égerházi Imre Alföldről szóló festményeivel ismerkedhetett a közönség. Már a kiállítások megrendezése sem kis munka, de hogy mindegyik bemutatóhoz katalógus

is készült, jól válogatott írásokkal és igényes képanyaggal, az bizony egészen egyedülálló!

S most 2007. elején ismét Budapesten folytatódik a kiállítás sorozat, melyen ezúttal Égerházi Imre emberábrázolással foglalkozó műveit láthatja a közönség. Öröm laudálni ezt a válogatást. Öröm, mert így most közönség elé kerül a képzőművészet talán legnehezebb tematikája: az ember. Mert festők sora „vérzik el”, mikor figurát, embert kell ábrázolnia. Ez a legnagyobb próbatétel, legalábbis egy olyan művész számára, aki hisz az ábrázolásban, a látvány fon-

tosságában, de ezt nem leegyszerűsítetten értelmezi. Égerházi e munkáit látva felidéződik Malonyai Dezső egy gondolata: „Az arcképnek valóságos dokumentumnak kell lennie. Ábrázoljon a portré akár valami közepes emberrel [...] az illető megszűnik csupán egy név, merőben fogalom lenni: eleven valaki lesz belőle, akit látunk cselekedni, s akivel így úgyszólván együtt éljük élete történetét.” Művésznkre ez azért érvényes, mert Ő például sosem festett részletező, az aprólékosságtól hemzseggő arcképeket, hanem mindig a tömörítő, lényegre törő megoldások híve volt.

De: arcképei így és ettől lesznek – ahogy Malonyai fogalmaz – elevenek, s eszköztára szuggesztivitásától lesz formálása olyan, hogy szinte együtt éljük az ábrázolttal élete

történetét. S ha ezt Égerházi Imre képes számunkra, a néző számára átadni, akkor milyen intenzíven kellett neki átéreznie modelljei sorsát, sorát, személyiségét! Égerházi Imre nagyon tudott azonosulni modelljeivel, természetesen akkor is, ha azok élő személyek voltak, netán ott álltak, ültek, dolgoztak, pihentek előtte, de akkor is, ha történelmi személyek, s csak fotók (Bartók, Kodály, Móricz stb.) vagy korábbi ábrázolatok (Bocskai, Rákóczi, Csokonai stb.) álltak rendelkezésére. Égerházi Imre emberábrázolásai lényegretörőek, épp ezért szuggesztívek. Különös tulajdonságai képeinek, hogy szinte mindig, folyamatosan és konstans módon egy sajátos nyugalmat árasztanak, s ezzel (is) érik el, hogy munkái szinte

100 ÉVES AZ ÉN ISKOLÁM – pannó, olaj, falemez 300x285 1996

időtlenül válnak, szinte kiszabadulnak az idő szorításából. Mintha e képeiben valami nagyon ősi ábrázolásmód felé is fordulna, hiszen nem a reneszánsz óta ismert perspektíva szabályai számára a meghatározók. Igen, mintha az egyiptomi festmények térrel nem, de megjelenítéssel erőteljesen foglalkozó felfogása is megvillanna, egészen a különleges izokefáliáig, amely olyan képzőművészeti ábrázolási mód (elsősorban az egyiptomi művészetben), amelynél az alkotáson szereplő valamennyi alak feje az elfoglalt testhelyzetre, termetre való tekintet nélkül egyenlő magasságban van. Égerházi Imre is mintha sokfigurás képeinél ilyen eszközökkel is érné el sajátos tömörítő, lényegítő hatásait.

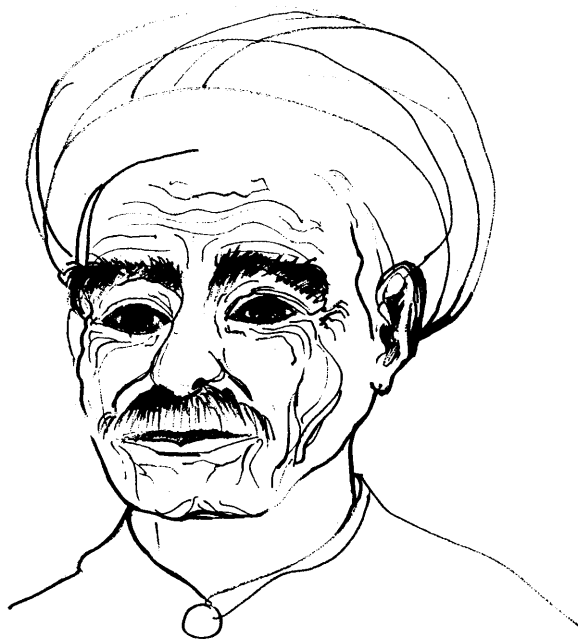
Mindez teszi állandóvá Égerházi Imre szakmai értékeit is. Képei nem avulnak, mert a szó hétköznapi értelmében, nem az aktualitásban fogantak, hanem még a legegyszerűbb témák esetében is érintkeznek az egyetemessel. Persze, hogy mindig fontos a genius loci, a hely szelleme, ahol az ember megjelenik, lett legyen az a Hajdúság, a Hortobágy, Erdély, Csángóföld, Gyergyó vagy éppen görög élmény vagy St. Michel, de Égerházi arra képes, amire kevesek: mindenütt az ottléte szenvedélyes, a kép, ami megszületik emelkedett, időtlen. Arra is kevesen képesek, hogy megszokott témákban a megformálás és megfestés által igen eredeti látványvilágot teremtsenek. Ő azért képes erre, mert újszerűek, személyesek kompozíciói, ugyancsak ezt érezzük szín építkezése tudatosságán és természetesen festésmódja különlegességén, amely a harmónia és a feszültség sokszor szimultán megteremtésére képes. Olyan finom színértékek megjelenítésére képes, mely színskálája nagyon tudatos összeállítására is utal. Sokszor a monokrómától alig elütő színeivel is érzékletessége kerül előtérbe. Kompozícióinak fegyelmezettsége („Hajdúk I.” és „Hajdúk II.”, „Száz éves az én iskolám” stb.) azt is jelzi, hogy képein nyugalom van, s azt is, hogy számára ebben a világban rend van és értéktisztelet, s hogy fontos az emlékezet, mely őriz és eszményeket visz tovább.

Égerházi Imre figurális, emberábrázoló képei mögött érezzük a pillanat atmoszférikus erejét, a festő gyors reagálását, s érezzük a tudatos és alapos kutatómunka eredményét. Pannói elmélyült történelemismeretről, helyismeretről, empátiáról tanúskodnak, arról, hogy nem sajnálta az időt arra, hogy tisztában legyen a heraldikai követelményekkel ugyanúgy, mint a kormegjelenítés eszköztárával.

Ez a válogatás azért is izgalmas, mert egyrészt szinte átfogja a teljes életmű időrendiségét is, másrészt: mert felvillantja

a szakmai, technikai megoldások sokszínűségét, változatosságát. 1958-tól halála évéig, 2001-ig tekinthetünk így végig, folyamatosan érzékelve a fejlődés, a változás állomásait.

Kitűnő rajzoló is volt, oldott, laza és ugyanakkor tárgyyszerű, s mindez felvillan monotípiában papíron és csempén, linómetszeten, pittkrétával, tussal, s persze olajjal vászonra és farostlemezre készített művein.

Öreg török férfi
Jellemzői
Égerházi

ÖREG TÖRÖK FÉRFI – filctoll, papír, 24x17, 1973

Égerházi Imre életműve széles értéktartományában fontos helyet foglal el az ember, aki lehet paraszt és művész, történelmi személyiség és a hétköznapi robotosa. A kiállítás és e kiadvány ebből villant fel jelentős műveket. Gazdagodunk általuk, melyért köszönet a művésznak és a művész leszármazottainak. S ha általában sok bajunk van az utókorral, Égerházi Imre műveit – szerencsénkre – van, aki elénk tárja. Értékmentő, értéktovábbvivő misszió ez.

Budapest, 2006. november

Feledy Balázs

Gondolatok a kiállítás anyagához

Égerházi Imre művészi pályafutását autodidaktaként kezdte. A családi körülmények nem tették lehetővé, hogy főiskolán tanuljon. Az 50-es és 60-as években debreceni festőktől a Képzőművészeti Szabadiskolában tanult. Mesterének elsősorban Menyhárt Józsefet tekintette, aki bevezette a linómetszés, rézkarc, monotípia és egyéb technikák rejtelmibe. További tanítói és mentorai voltak: Veress Géza, Balla László, Félegyházi László és Tamás Ervin.

Abban az időben tucatnyi technikában próbálta ki magát: tus, akvarell és a sokszor ezek együttes alkalmazásával készített vegyestechnika, továbbá egyszínes és többszínes monotípiák, rézkarc stb. Külön fejezetet jelentenek a csempékre festett olaj és formalkid (valkyd) művek, vagy a csempedarabokból kirakott ábrázolások. Témaválasztásában leginkább a paraszti világot és a hajdúsági embereket kedvelte ebben az időszakban.

A 60-as évek második felében a monotípia technikából kapott ötletet sajátos olajfestészeti stílusának kialakításához, mikor az üvegre festett olajfestékre véletlenül terpentint fújt.

Ez az olaj egységes felületét poentirista módon megbontotta, majd ezt hengerelte le papírra. Az így létrejött faktúra nagyon tetszett neki és a farosra festett olajképekre is kidolgozta ezt a különleges felületi megoldást.

Az összeválogatott anyag egy része az 50-es, 60-as évek változatos technikai megoldásait mutatja be, míg a 70-es évek elejétől haláláig válogatott képanyag a farostlemezeire festett olaj és monotípiák emberábrázolásait összegzi.

Édesapám legfontosabb alakokat ábrázoló munkáit, a pannókat nagy méretük miatt nem tudjuk a kiállításon bemutatni, de a katalógusban látható néhány ezek közül is. 1986 és 2001 között számos nagyméretű történelmi vagy irodalmi témájú pannót készített, melyek Hajdúhadházon, Debrecenben és a franciaországi Vervinsben láthatók. Ő maga ezeket az alkotásokat tekintette művészete legmeghatározóbb lenyomatainak.

Budapest, 2006. november 23.

Égerházi Attila

MAGYAR MONDÁK, LEGENDÁK (Csodaszarvas, Emese álma, Őseink hitvilága, A fehér ló) – pannó, olaj, falemez 207x265 2000

HAJDÚK I. – pannó, olaj, falemez, 185x600, 1987

II. RÁKÓCZI FERENC ÉS DOBOZI TALÁLKOZÁSA – olaj, vászon, 70x100, 1961

LEÁNY PORTRÉ – monotípia, papír, 30x18, 1958

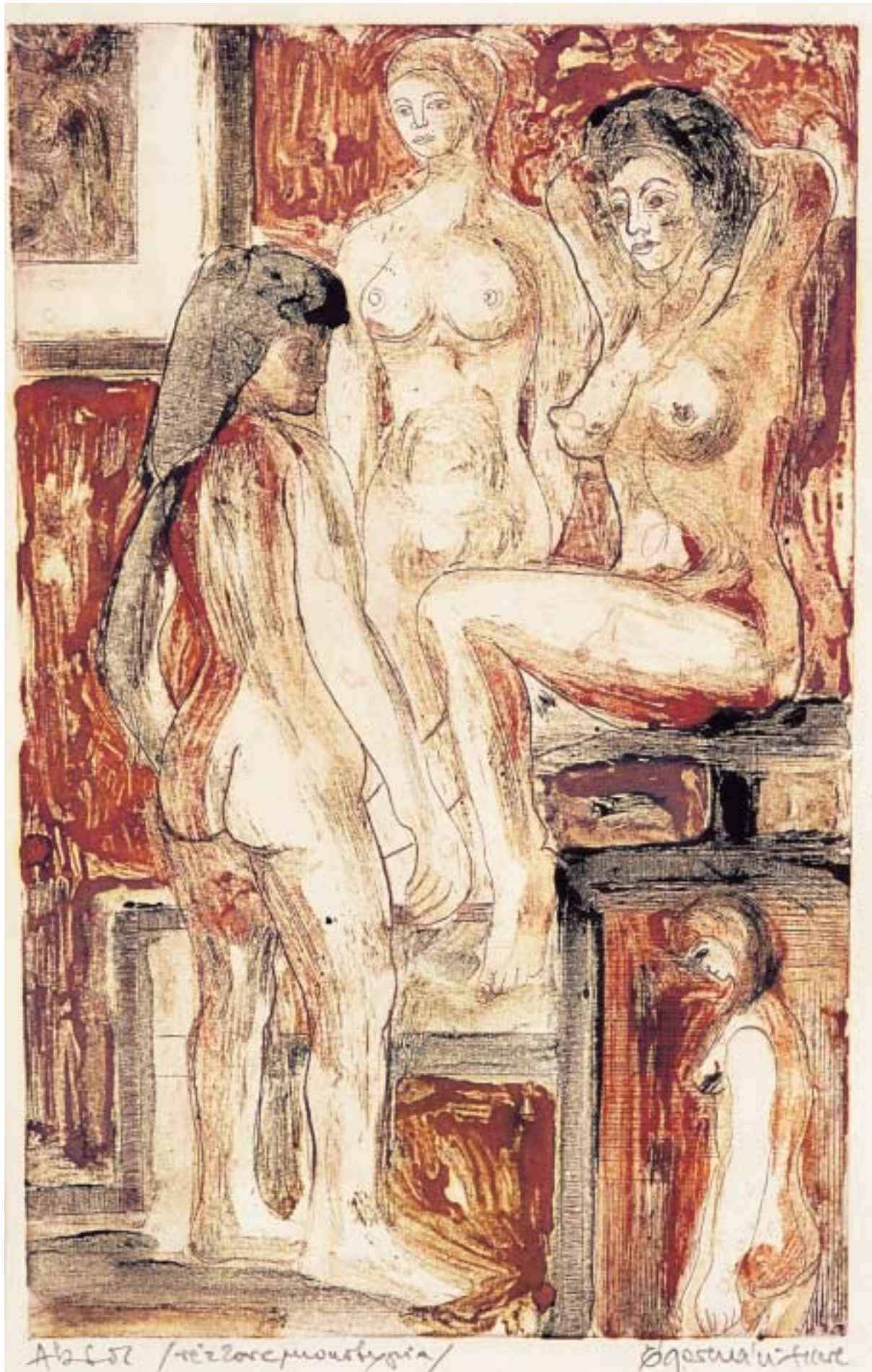
LOCSOLÓ NŐ – monotípia, papír, 34x25, 1961

DUGVÁNYOZÓ – olaj, papír, 23x33, 1967

DÉLUTÁNI CSEVEGÉS – monotípiá, papír, 30x40, 60-as évek

AKTOK – rézkarc, monotípiá, papír, 30x20, 60-as évek eleje

KUGLIZÓK – tus, akvarell, papír, 20x24, 1962

HÓVIHARBAN – pitkréta, akvarell, papír, 24x34, 1964

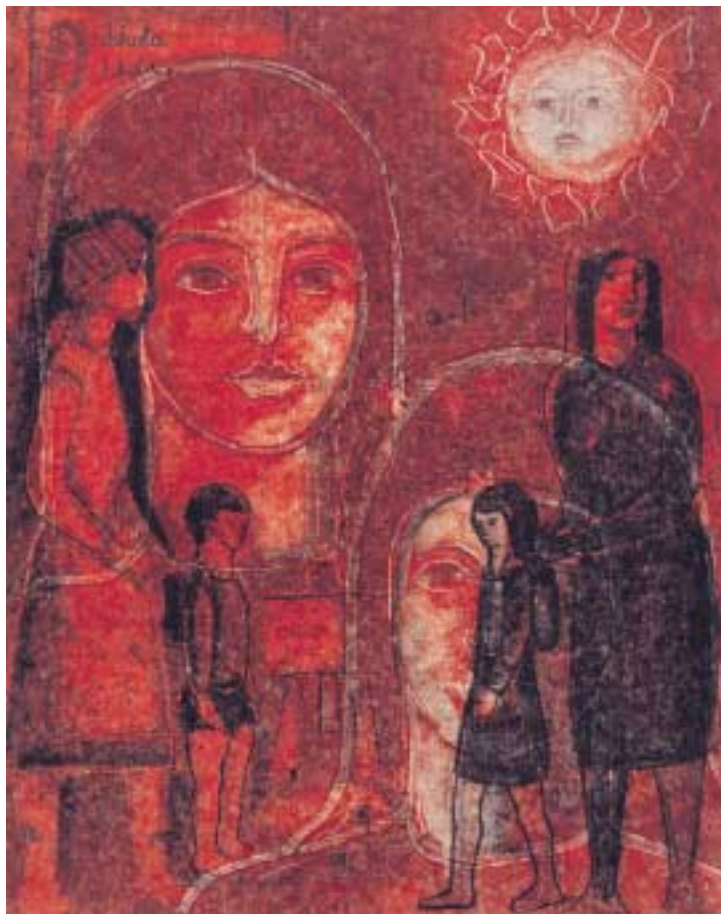
NŐI PORTRÉ – formalkid, csempe, 15x15, 1967

TANYAI ESKÜVŐ – monotípia, papír, 31x40, 1967

ÖREGSÉG – linometszet, papír, 26x21,5, 1968

SZEPTEMBER – monotípiá, papír, 43x32, 1967

ANYA ÉS LÁNYA – monotípiá, papír, 43x31, 1967

JUGOSZLÁVIAI EMLÉK – vegyes technika, papír, 50x45, 1967

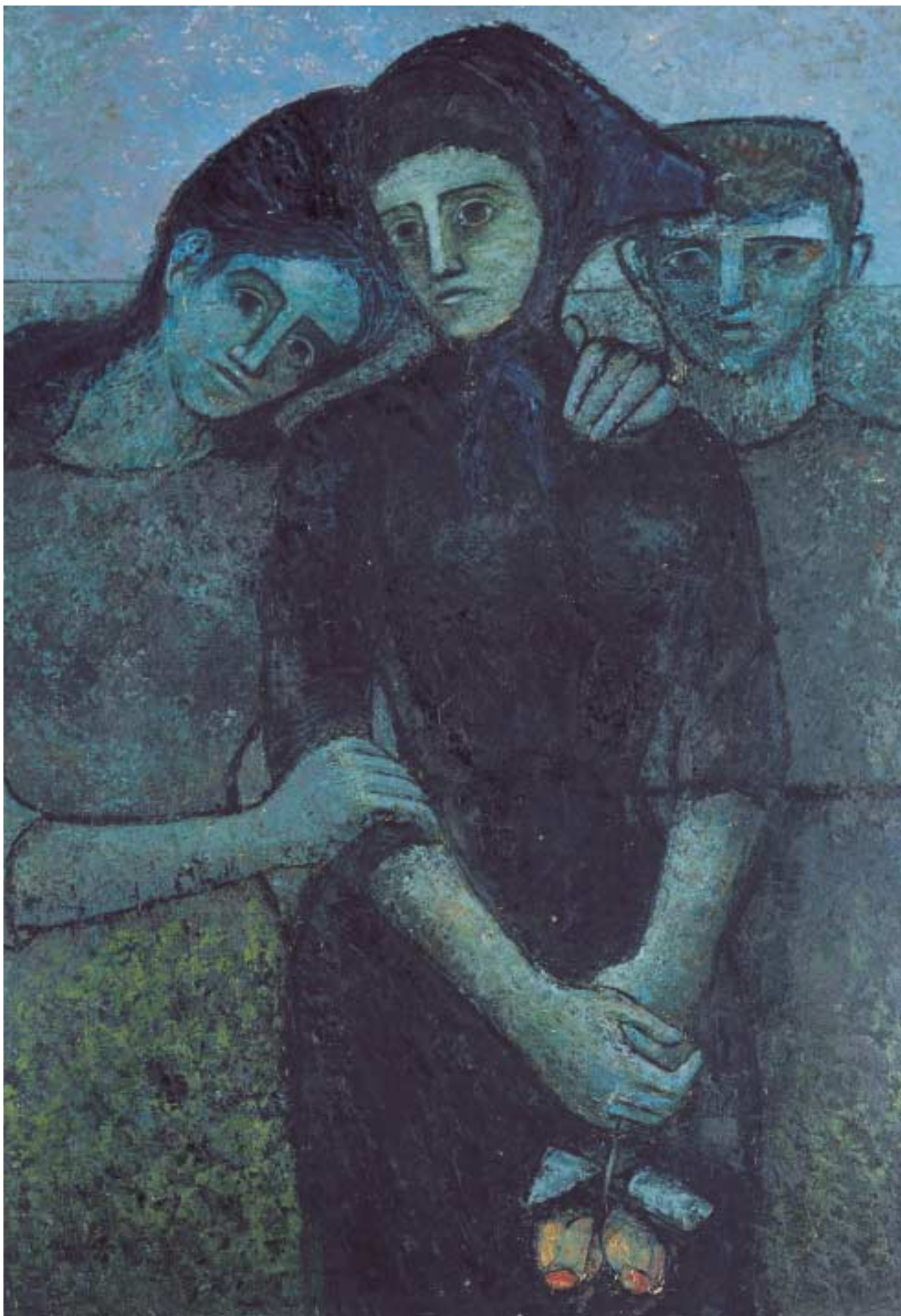
NŐK BÉKEGALAMBBAL – formalkid, csempe, 60x30, 1967

KAPUALJ – olaj, farost, 70x40, 1970

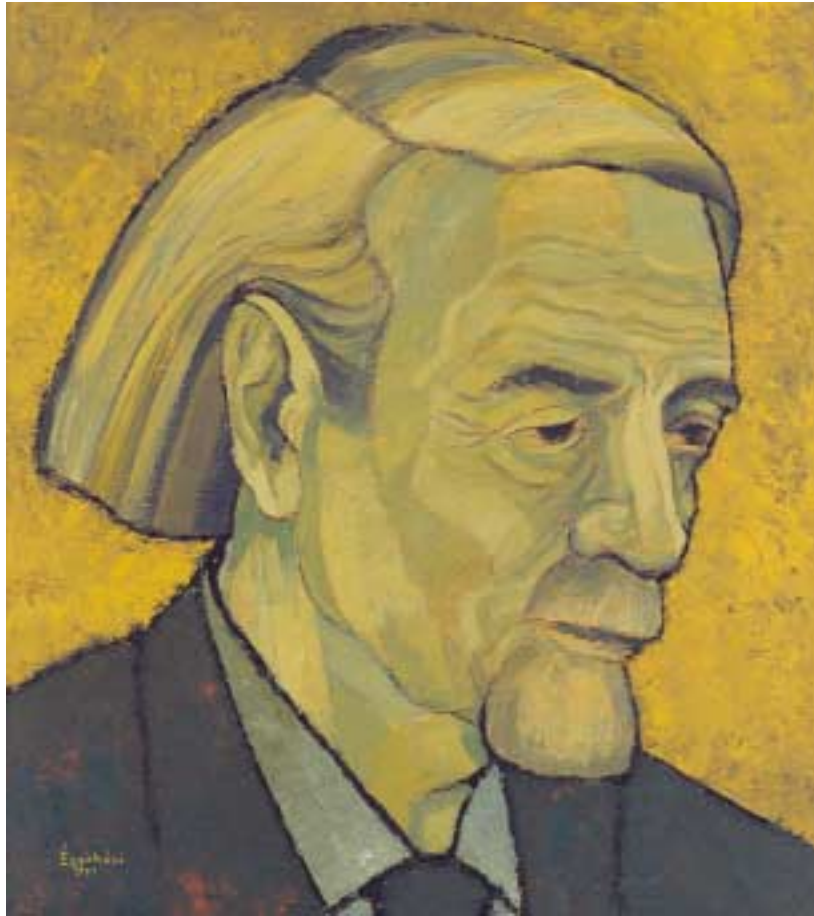
EGYÜTT A FÖLDEKEN – olaj, farost, 77x100, 1971

ÁRVÁN – olaj, farost, 100x70, 1968

SZEMREHÁNYÁS – olaj, papír, 84x70, 1969

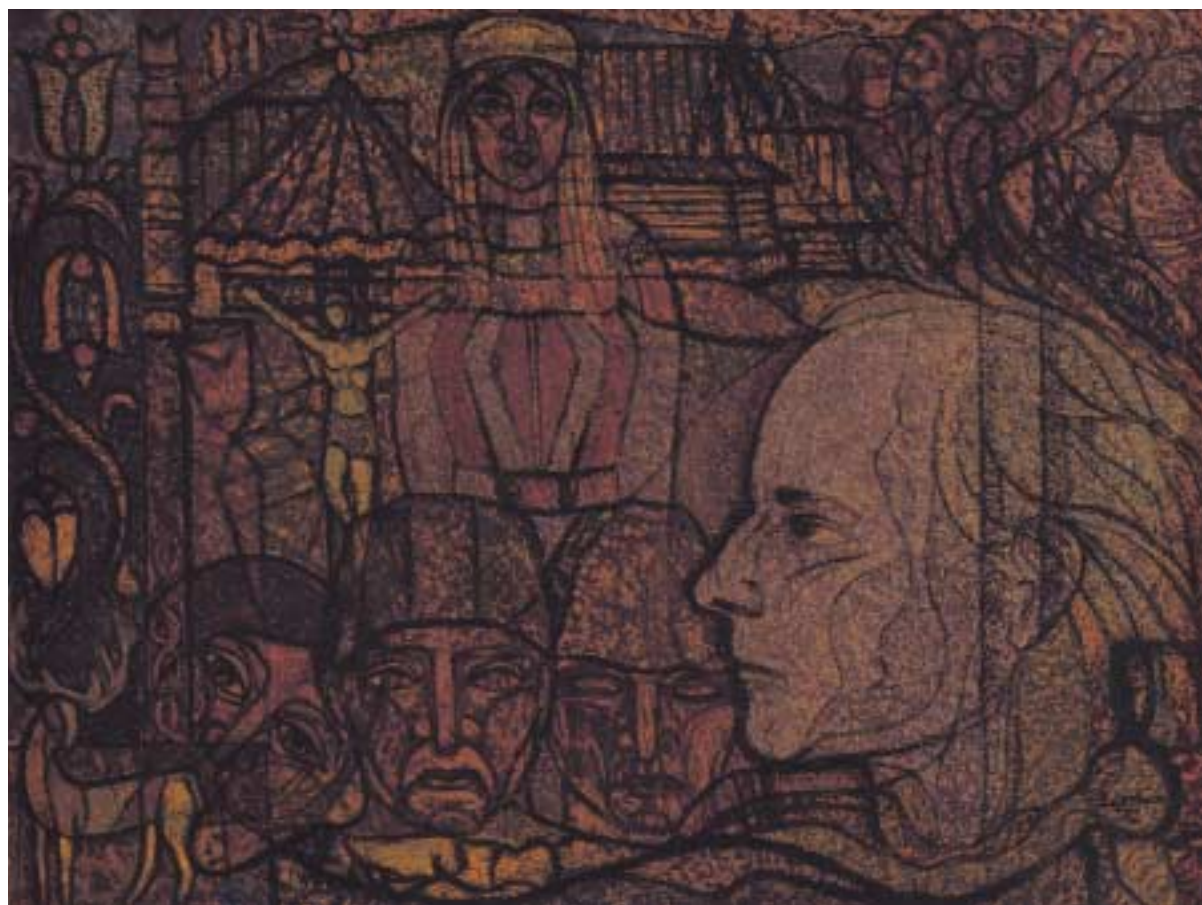
KODÁLY ZOLTÁN – olaj, farost, 56x50, 1971

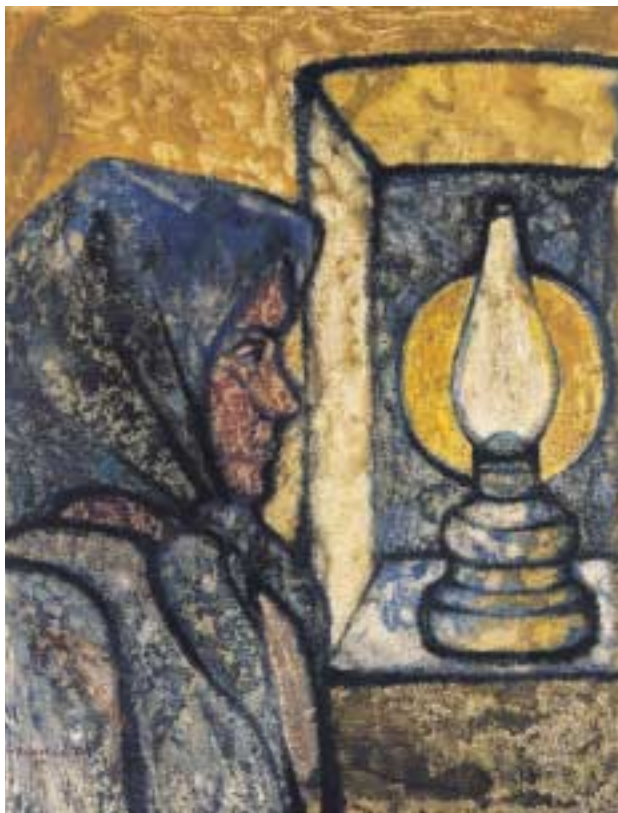
HÁZ ELŐTT – olaj, farost, 50x47, 1971

CSÍKMENASÁG – filctoll, papír, 21x21, 1971

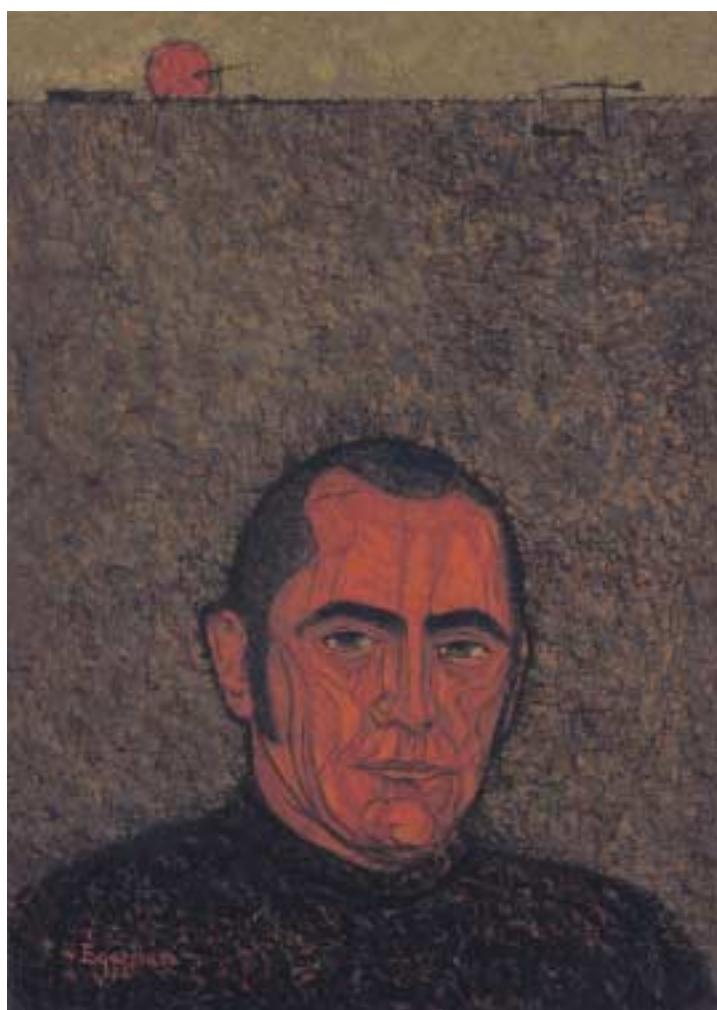
ESTE A SZÉKELYEKNÉL – olaj, farost, 59x77, 1972

ASSZONY LÁMPÁVAL – monotípiá, papír, 80x62, 1974

LEÁNY VIRÁGGAL – monotípiá, papír, 60x40, 1981

ÖNARCKÉP II. – olaj, farost, 70x50, 1972

PIHENŐ ASSZONYOK – monotípiá, papír, 62x80, 1976

KLAIPEDAI KIKÖTŐ II. – olaj, farost, 80x100, 1977

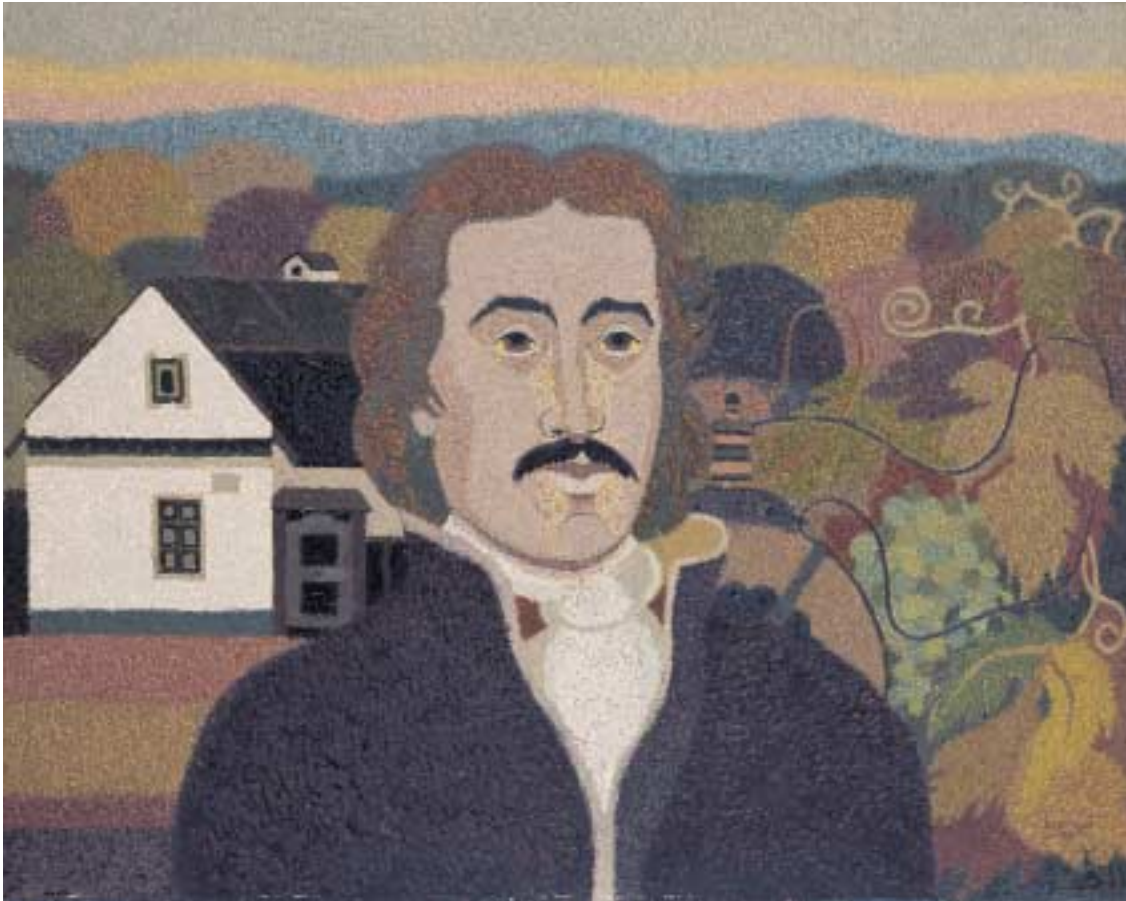
HEGESZTŐ MUNKÁS – olaj, farost, 75x85, 1981

EGYÜTT – olaj, farost, 60x100, 1978

BARÁTNŐK – olaj, farost, 70x100, 1969

CSOKONAI – olaj, farost, 60x75, 1986

FEHÉR KENDŐS NŐ – olaj, farost, 59x80, 1986

CSIKÓS SZÁMADÓ ÉS A FELESÉGE – olaj, farost, 60x80, 1987

GONDOLKODÓK A VÁROS ELŐTT – olaj, farost, 88x90, 1986

GYERGYÓI TÁJ IV. – olaj, farost, 35,5x80, 1991

CSÍKI TÉLI TÁJ LEÁNNYAL – olaj, farost, 46x50, 1998

SZÁRHEGYI SZÉNAGYÚJTÓK – olaj, farost, 80x100, 1992

TÉL GYERGYÓBAN – olaj, farost, 48x71, 1991

FRESKÓ TÖREDÉKEK – ST. MICHELI MOTÍVUM – olaj, farost, 70x100, 1994

HAJDÚ TEMETÉS – olaj, farost, 70x70, 1998

Égerházi Imre búcsúzó alkotás

Pannó a hajdúhadházi városháza előterében

Hajdúhadház ünnepli a magyar millenniumot. A városi ünnepség középpontjában Égerházi Imre pannójának avatása áll. Az 1849-es debreceni csatát ábrázolja, a szabadságharc egyik utolsó kísérletét a függetlenség kivívására. Nálunk a függetlenség [...] a nemzet megteremtett értékeinek védelmét, az értékteremtés folytonosságát is jelenti [...] ezért övezi a hősiesség és az áldozatosság legendáinak fényes köre.

Ilyen legenda alapja a magyar szabadságharcosok és az ország függetlenségére törő osztrák-orosz hadsereg között 1849. augusztus 2-án zajlott ütközet. A történelem ezt a vesztes, de hősi és magasatos hadi tettet nevezi debreceni csatának.

Égerházi Imre kisiskolásként hallott először a debreceni csata legendájáról. Ceruzavázlatok igazolják, hogy az eszmélkedő fiúban valamikor 1940 tájt megfogant a megjelenítés szándéka. Több és többfajta változat után most, a magyar millennium éveiben Égerházi Imre beteljesítette emberi és művészi célját. Így a nagy léptékű pannó összegező, érett szemléletre épül.

Nem szokásos csatajeleneteket látunk itt, [...] ez a megfestett legenda [...] a csata szabadságharcosait idézi fel úgy, hogy a hiteles vonásokat jelképes elemekkel társítja. A legendává válás folyama [...] a helyszínek, a tárgyak, a dolgok átszellemülnek, majd a nemzeti közösségi emlékezetben lelki, erkölcsi jelentések hordozóivá emelkednek.

A felső sávban a helyszínt jellemzi, a középső mezőben csoportosulnak a főszereplők. [...] farkasfogas, Árpád-sávos, címeres jelvények jelképes történelmi egységbe tömörülnek.

Égerházi Imre elhagyja a fölösleges részleteket. A jelképes formált arcok, alakok, épületek mellett épp csak korrajzi utalásul szerepelteti a csata pusztító tűzfelhőit, az összetört ágyúkat, a tépett és perzselt zászlókat. Így egyetlen részlet sem vonja el a figyelmet a jelentések összességéről.

Égerházi Imre ezzel a pannóval együtt gazdagította saját életművét, szülővárosát és a magyar millennium ünnepi alkalmát.

2000. augusztus 19.

Székelyhidi Ágoston

NAGY SÁNDOR JÓZSEF DEBRECENI CSATÁJA 1849. AUGUSZTUS 2. – pannó, olaj, falemez, 215x286, 2001

Hitvallásom

hajdúhadházi alkotóház udvarán

ÉGERHÁZI IMRE festőművész 1925–2001

Úgy érzem, hogy akkor vagyok igaz, ha követem a valóságot, ha festézetemben korunk társadalmi, emberi, érzelmi viszonyai tükröződnek. Festek, rajzok, ahogyan belsőm diktálja. Nem spekulálok, nem igazodom az éppen soros „divathoz”, nem igyekszem olyan képet festeni, amelyik mindenáron az „újat-keresés”, a kísérletezés jegyében születik.

Szeretem viszont, ha mond a képem valamit a nézőnek, ha köztünk a kép által kapcsolat teremődik. Szeretem a tiszta képi rendet, a színek harmóniáját. Kerülöm a harsányságot, a sok mindent takaró homályt, a meghökkentő abszurdumot. Nem akarok „polgárt pukkasztó” lenni. A szép esztétikum nyelvén szeretnék beszélni.

Nem vagyok híve a nagy váltásoknak, a 180 fokos fordulatoknak. Kis lépésekkel igyekszem korszerű lenni. Igyekszem viszont megérteni és elfogadni mindazokat, akik „másképpen” gondolkoznak, még akkor is, ha a könnyű siker divatlován lovagolnak.

Hiszem azt, hogy a művészetnek jövője van és ez: nem a képtelen képé!

Kevés alkotónak adatik meg, hogy teljesen új utat törjön és teremtsen a művészetben. Nagyon nehéz ma már olyat alkotni – nem csak a festézetben –, hogy valakit valakivel ne lehetne rokonítani, kapcsolatba hozni. A „saját nyelven beszélés” a legnehezebb. Egy olyan kifejezési forma, amely csak az alkotójára jellemző. Nem kis munkámba és időbe került, míg a meglévő izmusokból és saját elképzelésemből sikerült egy rám jellemző forma- és színvilágot

kialakítani. A konstruktív kubizmus két dimenziója elmerevítette a képeimet, ezért az impresszionisták poentirista levegőjét kellett kölcsönvenni, hogy éljenek a képek. Látszatra – mint minden, ami már megoldott – egyszerű. A megszokott perspektíva helyébe a „lapok” egymás elé és mögé helyezésével kellett a távlatot megoldani. A „márványozás”, a „rarakás”, a „visszakaparás” csak dúsította a képi felületet.

Nem tartom bántónak – épp ellenkezőleg –, amikor művészeti írók munkásságomat rokonították a magyar szecesszióval, az alföldi festézzel. Nagy veszteség lenne a művészetben, ha annak nemzeti jellege teljesen megszűnne, de az sem jó, ha csak az dominálna.

Mivel magyarnak születtem, ha író lennék, magyarul írnék, ha zenész lennék, támaszkodnék a hagyományokra is, ezért természetesnek találom, hogy festézetemben ezek feltalálhatók.

Legszívesebben a Hajdúság, Hortobágy, Erdély tájait, embereit rajzoltam, festettem. De Ady, Krúdy, Petőfi, Csokonai, Rákóczi, Dózsa, Bocskai, Kodály, Bartók is ecsetem alá került.

Festettem Európa, Ázsia igen sok országában, ahol megfordultam vagy művésztelepen voltam. Megismertem a kortársak művészeti törekvéseit, találkoztam a korábbi alkotók eredményeivel, s mindez segített önmagamot megtalálni, hitemben, munkásságomban megerősíteni.

Égerházi Imre

© 2006 Gramy-H Kft.

www.egerhaziimre.hu